

Тернопільський національний економічний університет
кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота
з дисципліни «Економічна теорія»

на тему:

«Аналіз прибутку фірми і основних факторів, що його визначають (ТОВ
«Агроприбужжя-2007»)»

Студентки 2 курсу групи Ф-22

Юськової Є.О.

Керівник: д.е.н., Хопчан

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

План

Вступ

1. Теоретичні аспекти сутності прибутку у діяльності підприємства.
2. Формування прибутку підприємства та напрями його розподілу і використання.
3. Напрями покращення управління прибутком підприємства.

Висновки

Список використаної літератури

Зміст

Вступ.....	4
1.Теоретичні аспекти сутності прибутку у діяльності підприємства.....	6
2.Формування прибутку підприємства та напрями його розподілу і використання.....	16
3.Напрями покращення управління прибутком підприємства.....	24
Висновки.....	29
Список використаної літератури.....	32

ВСТУП

В умовах ринкової економіки значення прибутку істотно зростає. Прибуток - це певний гарант прогресу економічної системи, а його відсутність - найяскравіший доказ регресу й соціального напруження. Як активний та універсальний важіль державного впливу й регулювання економічними процесами і суспільно-економічними інтересами прибуток надто чутливий до безлічі внутрішніх і зовнішніх факторів впливу, зокрема бюджетно-податкової, цінової, інвестиційної та кредитної політики органів законодавчої і виконавчої влади.

Виступаючи головною рушійною силою ринкової економіки, прибуток забезпечує інтереси держави, власників та персоналу підприємства. Розмір чистого прибутку залежить від багатьох умов: загальної суми балансового прибутку підприємства, рівня її оподаткування, системи та пропорцій розподілу чистого прибутку на ту частину, що споживається та накопичується підприємством, порядку формування резервного фонду. Сформована за рахунок цього джерела частина власних фінансових ресурсів може бути використана на будь-які цілі виробничого розвитку - поповнення оборотних активів, інвестування в нове будівництво, реконструкція та модернізація підприємства; купівля цілісних майнових комплексів; оновлення окремих видів основних засобів і т.д. Тому управління прибутком, що включає в себе управління його формуванням, розподілом та використанням, є необхідною умовою для досягнення підприємством конкурентних переваг на ринку.

Окремі проблеми зазначеної теми розкриваються у працях українських і зарубіжних вчених – фахівців у галузі міжнародної та регіональної економік: Т.Мена, А.Сміта, Нассау Сеніора, К.Маркса, Дж.Б.Кларка, Л.Вальраса, С.Фішера, Д.Рікардо, Ф.Бастіа, Дж.М.Кейнса, Т.Веблена, Дж.Гобсона, Р.Гордона, С.Ф.Покропивного, Мак-Куллоха, А.Маршалла, М.Я.Коробова, С.В.Мочерного, Д.С.Молякова, А.М.Поддєрьогіна, М.Н.Чепуріна, Є.А.Кисельової, І.А.Бланка, О.Р.Квасовського [14, с.237].

Метою курсової роботи є розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення процесів формування, планування, розподілу прибутку в умовах ринкових відносин на прикладі досліджуваного підприємства. Досягнення вказаної мети обумовило необхідність вирішення наступних завдань:

- розглянути теоретичні основи управління прибутком підприємства, а саме суть і поняття прибутку підприємства, його нормативне забезпечення та економічний механізм управління прибутком підприємства;
- дослідити основи управління прибутком на прикладі ТОВ «Агроприбужжя-2007», зокрема провести фінансово-господарську оцінку підприємства як суб'єкта господарювання; проаналізувати основні показники фінансового стану, дослідити, як здійснюється управління прибутком на даному підприємстві;
- з'ясувати шляхи покращення ефективності управління прибутком.

Об'єкт дослідження - процес формування та розподілу прибутку, на прикладі ТОВ «Агроприбужжя-2007», а предмет - фінансові відносини, які виникають при управлінні прибутком на підприємствах в умовах ринкових відносин.

1. Теоретичні аспекти сутності прибутку у діяльності підприємства.

Прибуток - найважливіша фінансова категорія. Він є показником, що відображає фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва, обсяг і якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості. Одночасно прибуток впливає на зміцнення комерційного розрахунку, інтенсифікацію виробництва при будь-якій формі власності. Він є не лише джерелом забезпечення внутрішньогосподарських потреб підприємств, а й джерелом формування бюджетних коштів держави.

Різномічне значення прибутку посилюється з переходом економіки держави до ринкових умов господарювання. Підприємства недержавної форми власності, отримавши фінансову самостійність і незалежність мають право вирішувати, на які цілі і в яких розмірах спрямувати прибуток, що залишився після сплати податків до бюджету та інших обов'язкових платежів і відрахувань [1, с.156].

Прибуток є вираженням у грошовій формі чистого доходу підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності, та представляє собою різницю між сукупним доходом і сукупними витратами в процесі здійснення цієї діяльності [18, с.148].

Розглянемо історичний аспект походження сутності прибутку підприємства. А.Сміт розглядав прибуток як дохід промислового капіталіста, що залишився після сплати ренти земельному власнику і відсотка власнику грошового капіталу. Прибуток вважали породженням усього авансового капіталу, а його отримання визнавали кінцевою метою капіталістичного виробництва. Теорія прибутку С.Сімонді глибоко розроблена, але неоднозначна: від визначення прибутку як доходу капіталіста, що представляє собою вирахування продукту праці робітника, до зведення прибутку як

результату продуктивності самого капіталу або ототожнення прибутку з винагородою за бережливість капіталіста. Дослідивши наукову спадщину своїх попередників, К.Маркс характеризує прибуток як перетворену форму додаткової вартості, яка виступає не як результат експлуатації робочої сили, а як породження всього авансового капіталу. Він засвідчує, що зростання продуктивної сили праці, сприяючи підвищенню органічної будови капіталу, веде до падіння норми прибутку. П.Самуельсон визначав прибуток як дохід від факторів виробництва, винагороду за підприємницьку діяльність та впровадження нововведень [3, с.371].

Трансформація економіки України призвела до появи нових трактувань прибутку підприємств. В умовах ринкової економіки прибуток є найважливішим показником виробничої діяльності підприємства. Він створює фінансову основу для її розширення, задоволення соціальних і матеріальних потреб трудового колективу, а тому вивчається в усіх економічних дисциплінах і постійно привертає увагу практиків. С.Ф. Покропивний дає визначення прибутку як частини доходу, що залишається після відшкодування усіх витрат на виробничу і комерційну діяльність підприємств [15, с.256]. Проте недоліком цього формулювання є те, що воно дає лише кількісну характеристику прибутку, тоді як саме якісна характеристика дає змогу зробити висновок про економічну природу даної категорії. Інший підхід до трактування прибутку знаходимо у російського економіста Д.С. Молякова, що визначає прибуток як частину вартості додаткового продукту [16, с.365]. У А.М. Поддєрьогіна прибуток – це частина знову створеної вартості виробленої і реалізованої, готової до розподілу [14, с.276]. Таке трактування акцентує увагу на реалізації виробленої продукції винятково за кошти, тобто одразу виключається можливість бартеризації діяльності.

Розглядаючи сутність прибутку, необхідно відмітити такі його ознаки:

1. Прибуток є формою доходу підприємця, який здійснює певний вид діяльності.

2. Прибуток є формою доходу підприємця, котрий вклав свій капітал з метою досягнення певного комерційного успіху.

3. Прибуток не є гарантованим доходом підприємця, який вклав свій капітал в той чи інший бізнес.

4. Прибуток характеризує не весь дохід, отриманий в процесі підприємницької діяльності, а лише ту частину доходу, яка «очищена» від понесених витрат на здійснення цієї діяльності.

5. Прибуток є вартісним показником, вираженим в грошовій формі.

В умовах ринкової економіки на підприємствах прибуток відіграє значну роль, яка проявляється в наступному (рис.1).

Рисунок 1. Роль прибутку на підприємстві

Прибуток підприємства - це головна мета підприємницької діяльності. Основним стимулюючим мотивом здійснення будь-якого виду бізнесу, його головною кінцевою метою є ріст добробуту власників підприємства. Характеристикою цього росту виступає розмір доходу на вкладений капітал, джерелом якого є отриманий прибуток. Якщо для власників підприємства одержання високого рівня прибутку є цілком очевидним мотивом

підприємницької діяльності, то може виникнути питання - чи є одержання високого прибутку настільки ж спонукальним мотивом діяльності найманих менеджерів підприємства й іншого його персоналу.

Для менеджерів, що не є власниками підприємства, керованого ними, прибуток є основним мірилом успіху їхньої діяльності. Зростання рівня прибутку підприємства підвищує “ринкову ціну” цих менеджерів, що позначається на рівні їх особистої заробітної плати. Навпаки - систематичне зниження рівня прибутку керованого підприємства приводить до зворотних результатів у особистій кар'єрі менеджера, рівні одержуваних доходів, можливостях наступного працевлаштування. Для іншого персоналу рівень прибутку підприємства також є досить високим спонукальним мотивом діяльності, особливо при наявності на підприємстві програми участі найманих робітників у прибутку. Прибутковість підприємства є не тільки гарантом зайнятості, але у визначеній мірі забезпечує додаткову матеріальну винагороду і задоволення ряду соціальних потреб робітників [12, с.659].

Висока роль прибутку в розвитку підприємства і забезпеченні інтересів його власників і персоналу визначають необхідність безупинного й ефективного керування ним, яке являє собою систему принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень по всіх основних аспектах його формування, розподілу і використання на підприємстві [10, с.162].

Головною метою управління прибутком є забезпечення максимізації добробуту власників підприємства в поточному і перспективному періоді. Ця головна мета покликана забезпечувати одночасно гармонізацію інтересів власників з інтересами держави і персоналу підприємства [10, с.12].

Ефективне керування прибутком підприємства забезпечується реалізацією ряду принципів, основними з яких є (рис.2):

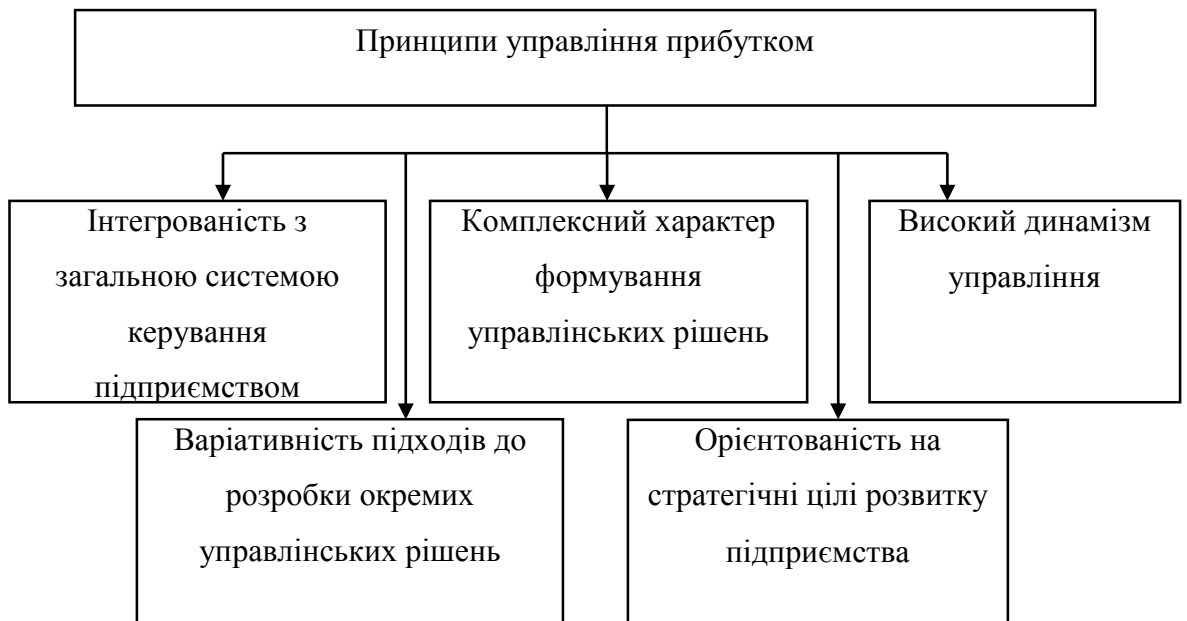

Рисунок 2. Основні принципи управління прибутком підприємства

Система керування прибутком реалізує свою головну мету й основні задачі шляхом здійснення визначених функцій. Ці функції підрозділяються на дві основні групи, обумовлені комплексним змістом розглянутої системи керування прибутком.

1. Функції керування прибутком як керуючої системи:

- розробка цілеспрямованої комплексної стратегії керування прибутком підприємства;
- створення організаційних структур, що забезпечують прийняття і реалізацію управлінських рішень по формуванню і використанню прибутку на різних рівнях;
- формування ефективних інформаційних систем, що забезпечують обґрунтування альтернативних варіантів управлінських рішень;
- здійснення аналізу різних аспектів формування і використання прибутку;
- здійснення планування формування, розподілу і використання прибутку;
- розробка діючої системи стимулювання формування прибутку і її ефективного використання;

- здійснення ефективного контролю за реалізацією прийнятих управлінських рішень в області формування і використання прибутку.
2. Функції керування прибутком як спеціальної області керування підприємством:
- управління формуванням прибутку;
  - управління розподілом та використанням прибутку [17, с.39].

Механізм керування прибутком являє собою систему основних елементів, що регулюють процес розробки і реалізації управлінських рішень в області його формування, розподілу і використання. Ринковий механізм регулювання формування і використання прибутку підприємства базується на співвідношенні попиту і пропозиції. Попит та пропозиція на товарному і фінансовому ринках формують рівень цін на продукцію, вартість залучення кредитів, прибутковість окремих цінних паперів, середню норму прибутковості капіталу. Розподіл прибутку безпосередньо реалізує головну мету політики керування ним - підвищення рівня добробуту власників підприємства, є основним інструментом впливу на ріст ринкової вартості підприємства і однією з діючих форм впливу на трудову активність персоналу підприємства [2, с.81].

Таким чином, розподіл прибутку здійснюється у відповідності зі спеціально розробленою політикою (її основу складає дивідендна політика), формування якої являє собою одну з найбільш складних задач загальної політики керування прибутком підприємства. Ця політика покликана відбивати вимоги загальної стратегії розвитку підприємства, забезпечувати підвищення його ринкової вартості, формувати необхідний обсяг інвестиційних ресурсів, забезпечувати матеріальні інтереси власників і персоналу.

В процесі формування політики розподілу прибутку вирішуються наступні задачі з урахуванням реалізації, яких здійснюється безпосередній розподіл прибутку підприємства:

- забезпечення одержання власниками необхідної норми прибутку на інвестований капітал;
- забезпечення стимулювання трудової активності і додаткового соціального захисту персоналу;
- забезпечення формування в необхідних розмірах резервного й іншого фондів підприємства [8, с.319].

В умовах ринкової економіки чистий прибуток є основою економічного та соціального розвитку підприємства. Постійне збільшення чистого прибутку – це стає джерело фінансування розвитку виробництва, виплати дивідендів, створення резервних фондів, задоволення соціальних і матеріальних потреб працівників підприємства, благодійної діяльності. Чистий прибуток – найважливіший показник для оцінювання виробничої та фінансової діяльності підприємств, оскільки відбиває ступінь його активності та фінансового благополуччя, а також ефективність менеджменту. За чистим прибутком визначається прийнятний для інвестора рівень дохідності активів підприємства для порівняння з альтернативними варіантами напрямку інвестування (за умови порівняльного ризику). Постійне збільшення прибутку за умов припустимого ризику, тобто в разі залучення додаткових позикових коштів чи додаткового розміщення акцій, зміцнює конкурентні позиції підприємства на ринку капіталу [4, с.165].

Основним чинником, який впливає на чистий прибуток, є дохід (виручка) від реалізації продукції, що свідчить про ринковий попит на продукцію підприємства, повернення вкладених у виробництво коштів і можливість розпочати новий виробничий цикл. Розмір виручки від реалізації залежить від обсягів і структури виробництва за видами продукції та ринкових цін кожного виду.

Ще одним чинником є сукупні витрати на виробництво і збут продукції: собівартість реалізованої продукції, а також адміністративні витрати (загальногосподарські витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням підприємства) та витрати на збут.

Прибуток і собівартість є традиційними показниками у ефективності господарювання вітчизняних підприємств. У ринкових умовах господарювання до основних показників поряд із зазначеними належать грошовий потік як сума чистого прибутку і амортизаційні відрахування. На відміну від інших видів витрат нараховані амортизаційні відрахування залишаються на рахунку підприємства, поповнюючи залишок ліквідних коштів. Амортизаційні відрахування відіграють важливу роль у системі обліку і планування діяльності підприємства. Вони є внутрішнім джерелом фінансування. Розмір амортизаційних відрахувань зменшує прибуток, що оподатковується. Таким чином, амортизаційні відрахування – істотний чинник стимулювання інвестиційної діяльності підприємства [11, с.361].

Розмір прибутку - найважливіший показник, що визначає фінансовий стан підприємства. Від нього залежить рівень рентабельності продажів і активів, оборотність активів, рух коштів, інвестиційна привабливість підприємства. Розмір прибутку напряму залежить від обсягу отриманої виручки і тому, при розгляді питань щодо управління прибутком підприємством ці показники необхідно розглядати комплексно. Величина виручки від продажів функціонально залежить від натурального обсягу продажів і ціни на одиницю кожного виду продукції, а також від загальної суми витрат на продану продукцію і прибутку від продажів. Відповідно виручку можна розглядати або як добуток натурального об'єму продажів на ціни по всій номенклатурі продукції, або як суму витрат і прибутку від продажів [7, с.102].

Формування чистого прибутку підприємства показано на рис. 3:

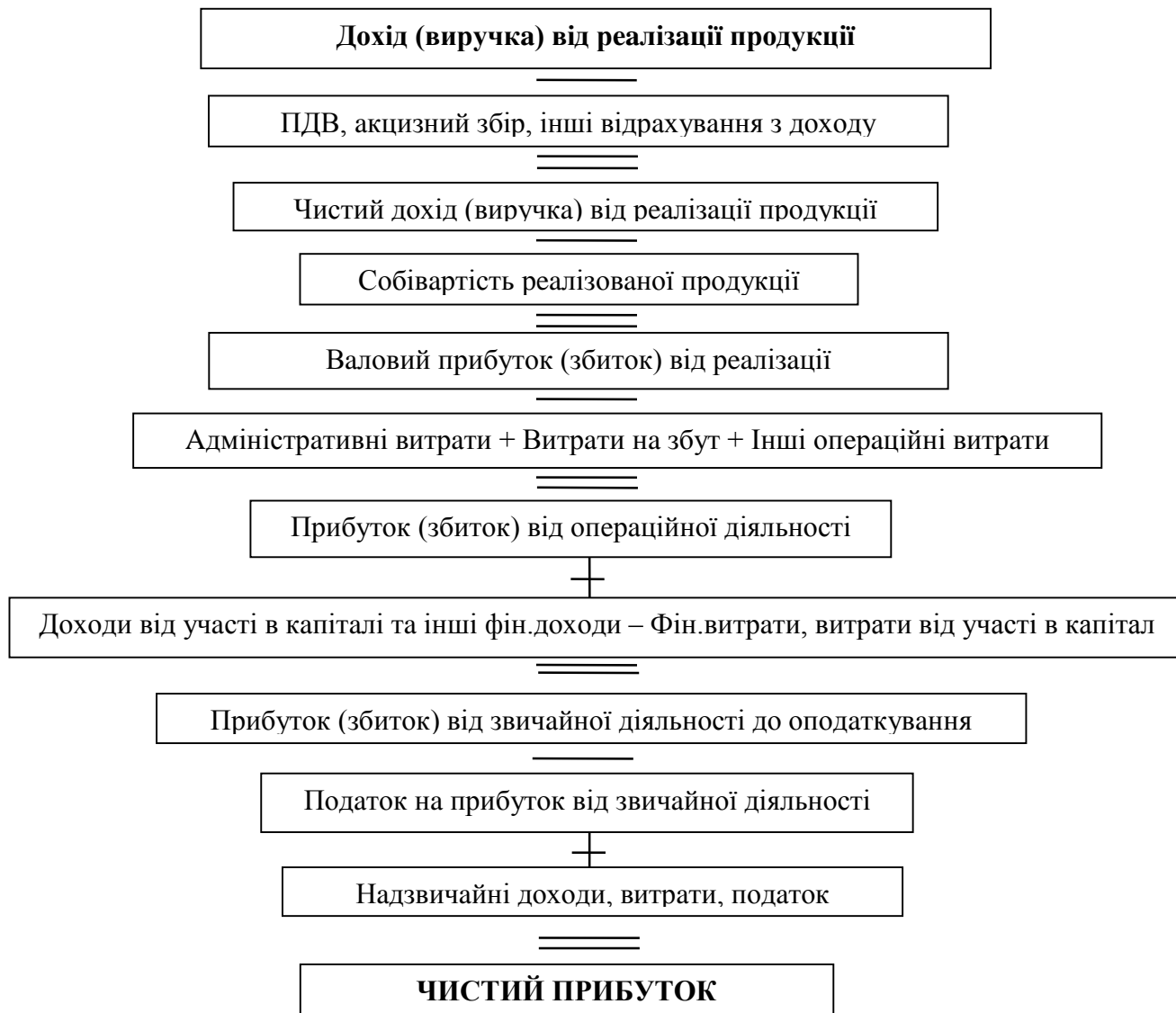

Рисунок 3. Формування чистого прибутку підприємств

Для вирішення будь-яких питань, пов'язаних з управлінням виручкою і прибутком, важливо правильно визначити характер витрат на реалізовану продукцію. Мова йде про поділ усіх витрат на постійні і змінні, а також на прямі і непрямі.

Змінні витрати - це такі витрати фірми, величина яких змінюється залежно від зміни обсягів виробництва. До них відносяться витрати на сировину, паливо, електроенергію, транспортні послуги, заробітну плату основного персоналу. Постійні витрати репрезентуються фіксованими витратами. Їх величина не змінюється зі зміною обсягів випуску. До них

відносять витрати на устаткування, утримання управлінського і допоміжного персоналу, рентні платежі, платежі за оренду приміщень чи різних видів дорогих засобів праці, зобов'язання фірми з облігаційних позик, страхові внески тощо. До постійних витрат відносять також усі неявні витрати [9, с.152].

Розподіл витрат на прямі і непрямі здійснюється по ознаці можливості віднесення того чи іншого виду витрат до визначеного виду продукції, не користуючись при цьому умовними прийомами розподілу витрат. Витрати, здійснювані для виробництва і продажів тільки одного виду продукції, є прямими, всі інші - непрямими. Як правило, прямі витрати в основному є змінними, однак деякі види змінних витрат можуть виявитися непрямими [19, с.476].

Отже, прибуток є найважливішим показником фінансових результатів. Ріст прибутку складає фінансову базу для самофінансування, розширення, відтворення, вирішення проблем, соціальних та матеріальних потреб трудових колективів. За рахунок прибутку виконується частина зобов'язань підприємства перед бюджетом, банками та іншими підприємствами та організаціями.

2. Аналіз і оцінка формування прибутку підприємства, напрями його розподілу і використання.

Прибуток впливає на зміцнення фінансового стану підприємства, інтенсифікацію виробництва за будь-якої форми власності. Він є не лише джерелом забезпечення внутрішньогосподарських потреб підприємств, а й джерелом формування бюджетних ресурсів держави. Прибуток як кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства становить собою різницю між загальною сумою доходів і витратами на виробництво й реалізацію продукції. У фінансовому словнику «прибуток» визначається як перевищення сукупних доходів над сукупними витратами. Обчислюють його як різницю між валовим вииторгом (без податку на додану вартість і акцизного збору) та витратами на виробництво і реалізацію продукції (робіт, послуг) [6, с.261].

Доходи підприємства у вигляді виручки від реалізації продукції, робіт, послуг, іншого майна та майнових прав є джерелом покриття витрат з виробництва та реалізації продукції, а також позареалізаційних витрат і отримання прибутку підприємством. Виручка від реалізації продукції є важливим чинником формування фінансових результатів діяльності підприємства, тому важливо правильно її визначати.

«Агроприбужжя-2007» - товариство з обмеженою відповідальністю, створене у 2007 році і знаходиться на Хмельниччині. Його засновником є корпорація «Сварог Вест Груп», що розташована у м.Шепетівка Хмельницької області. «Агроприбужжя-2007» має самостійний баланс, поточні та інші, включаючи валютний, рахунки в установах банків, печатку з найменуванням, кутовий та інші штампи. У своїй діяльності керується чинним законодавством України, Статутом та рішеннями засновника. Дане підприємство займається виробництвом зерна та олійних культур; м'ясним і молочним скотарством; частковою переробкою власної продукції. Основною метою діяльності є, як і у всіх комерційних фірм, отримання прибутку [13].

Слід проаналізувати виконання плану і динаміку прибутку від реалізації окремих видів продукції, величина яких залежить від трьох факторів першого порядку: обсягу продажу продукції, собівартості і середньореалізаційних цін. Розглянемо вплив факторів на зміну суми прибутку за окремими видами продукції на підприємстві ТОВ «Агроприбужжя-2007» в таблиці 2.

Таблиця 2

Факторний аналіз прибутку від реалізації продукції
ТОВ «Агроприбужжя-2007»

Вид продукції	Кількість реалізованої продукції, ц.		Середня ціна реалізації 1 ц., грн.		Собівартість 1 ц, грн.		Сума прибутку від реалізації продукції, тис.грн.		Відхилення прибутку (+, -) 2012 від 2011, тис.грн.			
	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	загальне	в т.ч. за рахунок		
										Обсяг реалізації	ціна	собівартість
Зерно	38720	27316	410	598	195,7	180,3	8297,7	11409,9	3112,2	-2443,9	5135,4	420,7
Соняшник	7228	3740	665	1707	282,4	321,4	2765,4	5182,1	2416,7	-1334,5	3897,1	-145,9
Молоко	2112	2562	600	834	464,9	425,8	285,3	1045,8	760,5	60,8	599,5	100,2
М'ясо	1156	919	4285	5150	4083,9	4315,6	232,5	766,8	534,3	-47,7	794,9	-212,9
Всього	X	X	X	X	X	X	11580,9	18404,6	6823,7	-3765,3	10426,9	162,1

Факторний аналіз показав, що за період з 2011 по 2012 рр. відбулося збільшення суми прибутку за всіма видами продукції, що реалізовується. Наприклад, в 2012 році скоротився обсяг реалізації зерна на 2443,9 тис.грн. Не дивлячись на це підприємство отримало прибуток на 3112,2 тис.грн. більше, ніж у 2011 році через збільшення ціни на 5135,4 грн. При реалізації молока відбулося зниження собівартості реалізованого молока на 100,2 грн., що вплинуло на збільшення прибутку на 760,5 тис. грн. в 2012 році. Таким чином, найбільший вплив на збільшення суми прибутку від реалізації продукції на підприємстві належить ціновому фактору.

Аналізуючи дані про ефективність використання основних засобів (табл.3) можна зробити висновок про збільшення середньорічної вартості

основних виробничих фондів і валової продукції сільського господарства на 17989 і 20735 тис.грн. відповідно в 2012 році в порівнянні з 2010 роком. Це спричинило збільшення фондівіддачі і зменшення показника фондомісткості, а також зменшилось використання основних виробничих фондів на виробництво одиниці продукції.

Таблиця 3

Забезпеченість ТОВ «Агроприбужжя-2007» основними засобами
виробництва

Показник	2010	2011	2012	2012 в % до 2010
Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис.грн.	22144	26229	40133	181,2
Площа с/г угідь, га	13368	9941	9941	74,4
Середньорічна кількість працівників, зайнятих в с/г виробництві, ос.	130	129	122	93,8
Валова продукція с/г в порівняльних цінах, тис.грн.	21102	40518	41837	20735
Фондоозброєність праці, тис.грн.	170,3	203,3	329,0	193,2
Фондовіддача, грн.	0,1	1,5	1,0	0,9
Фондомісткість, грн.	1,0	0,6	0,1	-0,9

Розглянемо показники фінансових результатів господарської діяльності ТОВ «Агроприбужжя-2007» за останні три роки (таблиця 4), використовуючи «Звіт про фінансові результати».

Провівши аналіз фінансових результатів діяльності на підприємстві ТОВ «Агроприбужжя-2007» можна зробити висновок, що чистий прибуток підприємства збільшився на 21039 тис.грн. або в 7 разів. Це відбулося за рахунок збільшення прибутку до оподаткування. Балансовий прибуток зріс за рахунок зростання інших доходів більш швидкими темпами в порівнянні з іншими витратами - 247,8% проти 60%. Прибуток від реалізації збільшився за рахунок зростання виручки від реалізації на 15605 тис.грн., і зниження собівартості - 5,2%. У зв'язку з цими змінами рівень рентабельності підприємства збільшився

на 72,1%, що позитивно позначилося на фінансово-господарській діяльності підприємства в цілому.

Таблиця 4

Фінансові результати діяльності ТОВ «Агроприбужжя-2007»

Показник	2010	2011	2012	Відхилення (+; -)	2012 до 2010
Виручка від продажу продукції, тис.грн.	14945	28007	30550	15605	в 2 раза
Повна собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг), тис.грн.	13039	16511	12360	-679	94,8%
Валовий прибуток, тис.грн.	1906	11496	18190	16284	в 9,5 раз
Комерційні витрати, тис.грн.	12	20	18	6	150%
Управлінські витрати, тис.грн.	-	2437	2016	2016	-
Прибуток (+), збиток (-) від продажу, тис.грн.	1894	9039	16156	14262	в 8 раз
Інші доходи, тис.грн.	3707	1800	9186	5479	247,8 %
Інші витрати, тис. грн.	2108	839	1265	-843	60,0 %
Прибуток (+), збиток (-) до оподаткування, тис.грн.	3493	10000	24077	20584	в 7 раз
Чистий прибуток (збиток) звітного періоду, тис.грн.	2968	10000	24077	21109	в 8 раз
Рівень рентабельності підприємства, %	22,7	60,6	194,8	172,1	-

Рівень економічної ефективності розвитку ТОВ «Агроприбужжя-2007» за останні три роки, свідчить про серйозні позитивні тенденції, що відображається в збільшенні рентабельності та прибутковості підприємства, а це свідчить про високий рівень фінансового управління на підприємстві.

Результативність і економічна доцільність функціонування підприємства можуть оцінюватися за допомогою показників рентабельності, які характеризують ефективність роботи підприємства в цілому, прибутковість різних напрямків діяльності, окупності витрат. Вони більш повно, ніж прибуток відображають остаточні результати господарювання, тому що їх величина показує співвідношення ефекту з наявними або використаними ресурсами. Їх використовують для оцінки діяльності підприємства і як інструмент в інвестиційній політиці і ціноутворенні. Усі показники рентабельності можуть розраховуватися на основі балансового прибутку, прибутку від реалізації продукції і чистого прибутку.

Розрахуємо показники рентабельності на підприємстві ТОВ «Агроприбужжя-2007».

Таблиця 5

Показники рентабельності на підприємстві ТОВ «Агроприбужжя-2007»

Показник	2010	2011	2012	Відхилення (+,-) 2012 від 2010
Рентабельність продажів	12,6	32,3	52,8	40,2
Бухгалтерська рентабельність від звичайної діяльності	23,4	35,7	78,8	55,4
Чиста рентабельність	19,9	35,7	78,8	58,9
Економічна рентабельність	6,9	12,1	42,7	35,8
Рентабельність власного капіталу	8,5	13,9	50,3	41,8

Розрахувавши показники, що характеризують рентабельність ТОВ «Агроприбужжя-2007» можна зробити висновок, що за даний період всі показники рентабельності зросли. Рентабельність продажів збільшилася і це пов'язано з тим, що з кожної гривні продажу підприємство отримало на 40,2% більше прибутку в 2012 р. в порівнянні з 2010 р. Чиста рентабельність зросла,

внаслідок, збільшення чистого прибутку підприємства на 58,9%, що позитивно позначається на фінансовому стані підприємства. Економічна рентабельність підприємства в 2012 р. також підвищилась і це є наслідком того, що в звітному році підприємство стало краще використовувати своє майно. З кожної гривні коштів, вкладених в активи, в 2012 році дане підприємство отримало прибутку на 35,8% більше, ніж за 2010 рік. Рентабельність власного капіталу збільшилася на 41,8% що свідчить про ефективне використання капіталу на підприємстві ТОВ «Агроприбужжя-2007». Розраховані коефіцієнти рентабельності, свідчать про якісну виробничу політику ведення господарства. Надалі підприємству необхідно продовжувати в тому ж напрямку для збільшення показників рентабельності.

На ТОВ «Агроприбужжя-2007» утворюються фонди накопичення і споживання, а також резервний фонд. Дані таблиці 6 про використання чистого прибутку показують, що відбувається збільшення відрахувань до фонду накопичення та споживання, за рахунок чистого прибутку, який знаходиться в розпорядженні підприємства.

Таблиця 6

Дані про використання чистого прибутку ТОВ «Агроприбужжя-2007»

Показник	2010	2011	2012
Чистий прибуток, тис.грн.	2968	10000	24077
Розподіл чистого прибутку, тис.грн.:	-	-	-
до фонду накопичення	2374,4	6000	16853,9
до фонду споживання	593,6	4000	7223,1
до резервного фонду	0	0	0
Частка в чистому прибутку, %	-	-	-
фонду накопичення	80	60	70
фонду споживання	20	40	30
резервного фонду	0	0	0

Резервний фонд на даному підприємстві сформований, але кошти на поповнення резервного фонду не направлялися. Фонд накопичення призначений для розвитку виробництва, утворюється з чистого прибутку підприємства. З фонду накопичення підприємство забезпечує приріст оборотних коштів,

фінансує капіталовкладення. Фонд споживання - це грошові кошти, які направляються на задоволення матеріальних потреб працівників підприємства, фінансування об'єктів невиробничої сфери, на виплати компенсаційного характеру [6, с.309].

Отже, за 2010-2012 рр. ТОВ «Агроприбужжя-2007» покращило результати власної діяльності, про що свідчить ріст таких показників, як середньорічна вартість основних виробничих фондів і валової продукції, чистий та балансовий прибутки, а також показники рентабельності.

3. Шляхи покращення політики ТОВ «Агроприбужжя-2007» в сфері управління прибутком.

У сучасних умовах ринку і жорсткої конкуренції дохід та пошук резервів його збільшення стають, мабуть, найактуальнішими проблемами для будь-якого підприємства. Підвищення прибутковості діяльності займає все більш значимі позиції в системі цілей підприємства. Тим більше, що сучасні вчені і практики стверджують, що отримання доходу є метою практично всіх фірм. Правильне визначення, оформлення, оцінка та облік доходів у фінансово-господарської діяльності організації відіграє важливу роль і безпосередньо впливає на престижність і рентабельність фірми [5, с.135].

Важливими чинниками зростання прибутку, що залежать від діяльності організації (їх називають внутрішні), є зростання обсягу виробленої продукції відповідно до договірних умов, зниження її собівартості, підвищення якості, поліпшення асортименту, підвищення ефективності використання виробничих фондів, зростання продуктивності праці, компетентність керівництва.

До факторів, що не залежать від діяльності організацій (зовнішні) відносяться зміни державних регульованих цін на реалізовану продукцію, рівень податків і тарифів, норми амортизаційних відрахувань, вплив природних, географічних, транспортних, технічних умов на виробництво і реалізацію продукції [20, с.298].

Для підвищення прибутку підприємства необхідно використання резервів. Резервами підвищення прибутку є: збільшення обсягу реалізації, підвищення цін, зниження собівартості товарної продукції, реалізація в більш оптимальні терміни.

На даному підприємстві можна використовувати три типи резервів:

1. Збільшення випуску продукції, що користується найбільшим попитом.
2. Раціоналізація використання основних фондів.
3. Економія ресурсів.

В даний час на ринку зріс попит на соняшник, з якого отримують масло. При цьому ціна з року в рік збільшується, що позитивно позначається на фінансовому стані сільськогосподарських підприємств і приносить значний прибуток. Розрахуємо резерв, отриманий при збільшенні обсягу реалізації соняшнику. У звітному році було реалізовано 3740 ц соняшнику. Собівартість одного центнера соняшнику становить 321,4 грн., повна - 1202036 грн. Загальна вартість реалізованої продукції на підприємстві становить 6384000 грн. Якщо збільшити обсяг випуску соняшнику на 3000 ц., то відбудуться такі зміни:

1. Собівартість реалізованої продукції збільшиться на:

$$321,4 * 3000 = 964\ 200 \text{ грн.}$$

2. Виручка підприємства в цілому - 30550 тис. грн. Ціна 1-го центнера соняшнику становила 1707 грн. За рахунок збільшення обсягу випуску соняшнику виручка від реалізації збільшиться і складе:

$$30550000 + 3000 * 1707 = 35671000 \text{ грн.}$$

3. Прибуток від реалізації в звітному році становив 24077000 грн., а в прогнозованому періоді він складе:

$$5671000 - 7348200 = 28322800 \text{ грн.}$$

Отже, доцільним є збільшення обсягу випуску соняшнику тому, що це призведе до збільшення прибутку підприємства.

В умовах переходу до ринкової економіки дуже важливі заходи науково-технічного характеру. Найважливішим фактором підвищення ефективності виробництва був і залишається науково-технічний прогрес (НТП). До останнього часу НТП проходив, по суті, еволюційно (у країні в цілому). У сучасних умовах формування ринкових відносин необхідні революційні, якісні зміни, переозброєння на основі новітніх досягнень науки і техніки.

Колектив підприємства і його керівники головну увагу приділяють матеріальному стимулюванню праці. Більша частина прибутку після сплати податків направляється до фонду споживання. Така ситуація є негативною. Очевидно, що підприємству необхідно приділяти належну увагу розвитку

виробництва на перспективу і направляти необхідні кошти на нову техніку, оновлення виробництва, на освоєння та випуск нової продукції.

Таким чином, можна зробити висновок, що на підприємстві ТОВ «Агроприбужжя-2007» необхідно направляти грошові кошти в:

- фонд розвитку матеріально-технічної бази, з метою освоєння випуску нових видів продукції;
- фонд матеріального заохочення, в який слід відраховувати грошові кошти в розмірі не менше 120 тисяч гривень на рік, тому що, в управлінській діяльності успіх досягається, в основному, умінням отримувати результат за рахунок зусиль підлеглих.

Дані заходи в перспективі дозволять значно поліпшити конкурентоспроможність ТОВ «Агроприбужжя-2007» за рахунок використання досягнень науково-технічного прогресу і збільшення продуктивності праці. Передбачається, що грошові кошти фонду матеріально-технічної бази почнуть формуватися, при створенні нового виду продукції. Наприклад, якщо 50 га гороху, при врожайності - 7,3, то отримаємо 365 центнерів гороху. Середня ціна становить 2040 грн. за 1 центнер, при собівартості 302,96, а повна складе 110580 грн., тоді ми отримаємо прибуток від реалізації гороху 634065 тис.грн.

Таблиця 7

Витрати і плановий прибуток від випуску нової продукції
ТОВ «Агроприбужжя-2007»

Рік	Випуск нової продукції	Витрати, грн.	Виручка від реалізації, грн.	Прибуток від реалізації, грн.
2012	-	-	-	-
2013	горох	110058	744600	634065

Дані таблиці показують, якщо підприємство витратить 110058 грн. на випуск нової продукції, то прибуток від реалізації цієї продукції збільшиться на 634065 грн.

Планується, що до фонду матеріального заохочення будуть направлятися кошти, починаючи з 1 січня 2013 року по 10 тисяч гривень щомісяця. За підсумками роботи кожного місяця будуть преміюватись співробітники, які

продемонстрували позитивні результати своєї праці. Дана міра покликана підвищити ініціативність і відповідальність кожного співробітника організації. Планується, що даний захід дозволить збільшити виручку ТОВ «Агроприбужжя-2007» на 10 %.

Таблиця 8

Витрати і віддача фонду матеріального заохочення
ТОВ «Агроприбужжя-2007»

Рік	Фонд матеріального заохочення, тис.грн.	Збільшення виручки,%	Виручка від реалізації продукції, товарів, тис.грн.	Підвищення виручки відносно 2012 року, тис.грн.
2012	-	-	30550	-
2013	120	10	33605	3055

З даних таблиці 8 бачимо, що при виконанні плану по відсотковому збільшенні виручки у 2013 році, витративши 120 тисяч гривень, ТОВ «Агроприбужжя-2007» отримає додаткову виручку від реалізації у розмірі 3055000 гривень.

Також слід зазначити, що підприємство ТОВ «Агроприбужжя-2007» не виділяє кошти на довгострокове фінансування, яке відрізняється від поточних витрат тривалістю часу, протягом якого підприємство отримує економічних ефект. За своєю природою інвестиції поділяються на виробничі, комерційні, фінансові, соціальні, інтелектуальні і т.д. За цільовим призначенням їх можна поділити на такі види:

- а) оновлення наявної матеріально-технічної бази підприємства;
- б) нарощування виробничої потужності підприємства;
- в) витрати, не пов'язані зі зміною фінансових результатів діяльності (будівництво житла, об'єктів соцкультпобуту, витрати на екологію і т.п.);
- г) довгострокові фінансові вкладення в акції інших підприємств, корпоративні спільні підприємства, що забезпечують гарантовані джерела доходів чи поставок сировини, збуту продукції і т.д.

Інвестиції мають велике значення не тільки для майбутнього стану підприємства, а й для економіки країни в цілому. З їх допомогою здійснюється розширене відтворення основних засобів, як виробничого так і невиробничого характеру, зміцнюється матеріально-технічна база суб'єкта господарювання. Це дозволяє підприємствам збільшувати обсяги виробництва продукції, покращувати умови праці та побуту працівників. Від них залежать собівартість, асортимент, якість, новизна продукції (робіт, послуг), її конкурентоспроможність.

Таким чином, слід зазначити, що на підприємстві ТОВ «Агроприбужжя-2007» можна застосувати наступний механізм удосконалення використання прибутку - створення інвестиційного фонду. Фонд створюється шляхом придбання фізичними або юридичними особами інвестиційних паїв таких фондів - за винятком державних органів. Органи місцевого самоврядування не можуть виступати в якості інвесторів. Фонд є майновим комплексом без створення юридичної особи, а його довірче управління здійснює керуючі компанії пайових інвестиційних фондів.

У процесі здійснення інвестиційної діяльності підприємство має самостійно визначити обсяг, напрямки, розміри інвестицій і на свій розсуд залучати на договірній, переважно конкурсній, основі фізичних та юридичних осіб, необхідних йому для реалізації інвестицій, щоб в майбутньому отримати максимальний прибуток.

Висновки

У курсовій роботі на тему «Аналіз прибутку фірми та основних факторів, що його визначають» викладені теоретичні та практичні питання, що стосуються аналізу формування і розподілу прибутку на прикладі ТОВ «Агроприбужжя-2009». На основі даного дослідження можна зробити такі висновки:

1. Прибуток - це найважливіша фінансова категорія. Він є показником, що відображає фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва, обсяг і якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості. Він є не лише джерелом забезпечення внутрішньогосподарських потреб підприємств, а й джерелом формування бюджетних коштів держави.

2. Управління прибутком є системою принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень по всіх основних аспектах його формування, розподілу і використання на підприємстві.

Головною метою управління прибутком є забезпечення максимізації добробуту власників підприємства в поточному і перспективному періоді. Процес управління прибутком підприємства базується на визначеному механізмі, який являє собою систему основних елементів, що регулюють процес розробки і реалізації управлінських рішень в області його формування, розподілу і використання.

3. «Агроприбужжя-2007» - це товариство з обмеженою відповідальністю, створене у 2007 році і яке знаходиться на Хмельниччині. Його засновником є корпорація «Сварог Вест Груп», яка розташована у м.Шепетівка Хмельницької області. Дане підприємство займається виробництвом зерна та олійних культур; м'ясним і молочним скотарством; частковою переробкою власної продукції. Основною метою діяльності є, як і у всіх комерційних фірм, отримання прибутку.

4. У результаті збільшення вартості основних виробничих фондів, скорочення площі сільськогосподарських угідь та кількості працівників, зайнятих в сільськогосподарському виробництві відбулося збільшення

показника фондоозброєності за даний період на 93,2%, а також збільшення фондівдачі і зменшення фондомісткості.

5. Чистий прибуток підприємства збільшився на 21039 тис. грн. або в 7 разів. Це відбулося за рахунок збільшення прибутку до оподаткування. Балансовий прибуток зріс за рахунок зростання інших доходів більш швидкими темпами в порівнянні з іншими витратами - 247,8 проти 60%. Прибуток від реалізації збільшився за рахунок зростання виручки від реалізації на 15605 тис. руб. або 305,2%, і зниження собівартості - 5,2%. У зв'язку з цими змінами рівень рентабельності підприємства збільшився на 72,1%, що позитивно позначилося на фінансово-господарській діяльності підприємства в цілому.

6. На підставі того, що рентабельність власного капіталу і економічна рентабельність зростає та рівень споживання збільшується, був зроблений висновок про вибір вірної політики розподілу прибутку на ТОВ «Агроприбужжя-2007».

7. На основі аналізу господарських показників діяльності можна зробити висновок, що на протязі 2010-2012 рр. ТОВ «Агроприбужжя-2007» покращило результати власної діяльності, про що свідчить ріст таких показників, як середньорічна вартість основних виробничих фондів і валової продукції, чистий та балансовий прибутки, а також показники рентабельності. Отже, дане підприємство працює прибутково та успішно.

8. Для підвищення прибутку підприємства необхідно використання резервів. Резервами підвищення прибутку є: збільшення обсягу реалізації, підвищення цін, зниження собівартості товарної продукції, реалізація в більш оптимальні терміни. На даному підприємстві можна використовувати три типи резервів:

- збільшення випуску продукції, що користується найбільшим попитом;
- раціоналізація використання основних фондів;
- економія ресурсів.

9. На даному підприємстві потрібно забезпечити впровадження новітньої техніки і технології, широко застосовувати на виробництві прогресивні

форми наукової організації праці, вдосконалювати його нормування, стимулювати ріст культури виробництва, зміцнення порядку, дисципліни, стабільності трудових колективів.

10. На підприємстві ТОВ «Агроприбужжя-2007» можна застосувати механізм удосконалення використання прибутку - створення інвестиційного фонду, що в майбутньому дасть змогу отримувати максимальний прибуток.

Список використаної літератури

1. Баканов М.И., Шеремет А.Д. Теория экономического анализа: Учебник. - 4-е изд., доп. и перераб. - М.: Финансы и статистика, 2008. - 416 с.
2. Баранцева С. Стратегія управління прибутком як регулятор діяльності підприємства // Торгівля і ринок України. – 2002. - №14. – с. 81-86.
3. Бойчик І.М. Економіка підприємства. - Київ: Атіка, 2007. - 480 с.
4. Бондар Н.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. - К.: Видавництво А.С.К., 2009. - 400 с.
5. Должанський І.З., Загорна Т.О. Бізнес-план: технологія розробки. Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури. - 2006. - 384 с.
6. Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К.: Знання, 2005. - 485 с.
7. Козубенко В.А. Доход предприятия: формирование и распределение. - К.: Наукова думка, 2001. - 131 с.
8. Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К.: Знання, 2005. - 485 с.
9. Косік А.Ф., Гронтковська Г.Е. Мікроекономіка: Начальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 415 с.
10. Кривицька О.Р. Планування прибутку підприємства // Фінанси України. – 2005. - № 6. – с. 12-16.
11. Манів З.О., Луцький І.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. - К.: Знання, 2010. - 580 с.
12. Осовська Г.В., Осовський О.А. Менеджмент організації: навч. посібник. - К.: Кондор, 2005. - 860 с.
13. Офіційний сайт «Сварог Вест Груп»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://svarog-agro.com/ru/home>.
14. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: підручник, 3-тє вид., перероблене та доповнене. - К.: КНЕУ. - 2005. - 401 с.

15. Покропивний С.Ф., Швиданенко Г.О. та ін. Економіка підприємства: Навч. посіб. - 2. вид., перероб. та доп. - К. : КНЕУ, 2005. - 547 с.
16. Стельмащук А.М., Смоленюк П.С. Бухгалтерський облік. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007 – 528с.
17. Субботович Ю.Л. Прибуток у господарській діяльності підприємницьких структур // Фінанси України. – 2007. - № 12. – С. 39-47.
18. Субботович Ю.Л. Теорії походження та сутності прибутку // Матеріали міжнародної науково-методичної конференції «Еволюція економічного розвитку та економічних теорій». - К, 2000. - С.148 - 152.
19. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства: Навч. посібник. - Житомир: ЖІТІ, 2003. - 647 с.
20. Яковлев Ю.П. Контролінг на базі інформаційних технологій. - К.: Центр навчальної літератури, 2008. - 318 с.